

Kapellerpoort 1
6041 HZ Roermond
T (0475) 386 410
E info@nmflimburg.nl
I www.nmflimburg.nl

Triodos bank
IBAN NL 88 TRIO 0212336207
BIC TRIONL2U
KvK 41076356
BTW 0030.42.753.B01

Provincie Limburg
Aan Gedeputeerde Staten van Limburg
Postbus 5700
6202 MA Maastricht

Roermond: 9 september 2020

Betreft: Uitgangspunten t.b.v. Provinciale Waterprogramma

Van: A. G.M. Hermanussen

Kenmerk: 20.58 / TH / 293.1

Geachte leden van Gedeputeerde Staten,

De provincie start met het opstellen van het nieuwe Provinciale Waterprogramma.

In dat kader is een werkbezoek geweest voor gedeputeerde C. Burgman (en ondersteunend team) op 20 augustus 2020 in de Peelgebieden, georganiseerd door Staatsbosbeheer (SBB), Stichting Werkgroep Behoud de Peel (WBdP) en de Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg (NMF Limburg). Aldaar is door de provinciale delegatie gevraagd om 'onze' uitgangspunten op te stellen.

Hierbij een korte weergave, waarover we graag met de provincie verder in gesprek gaan.

Uitgangspunten t.b.v. Provinciale Waterprogramma

(NMF Limburg, Natuurmonumenten, Limburgs Landschap, SBB en WBdP)

1. De kern

De kern is samen te vatten in:

- **Zonder water geen leven!**
- **Zonder trendbreuk (inrichting, beheer en toezicht) geen (echte) verandering**
- **Zonder samenwerking geen resultaat**

Het watersysteem in het landelijk én stedelijk gebied van NL en ook in Limburg is vanaf de 20ste eeuw effectief en systematisch geoptimaliseerd (inrichting, beheer en toezicht), primair ten behoeve van de landbouw en veiligheid. In essentie: het wateroverschot van de winter in het voorjaar zo snel en zoveel mogelijk afvoeren om bij een watertekort in de zomer op te vullen met grondwaterreserves. Er werd letterlijk vroeger gesproken van drooglegging!

Al langere tijd is bekend dat deze benadering grote nadelen heeft voor (natte) natuurwaarden. De biodiversiteit staat onder hoge druk. Met wisselende successen werd getracht deze teloorgang tegen te gaan door maatregelen binnen natuurgebieden te nemen.

Echter: aan het totale systeem werd niets veranderd. Inmiddels dreigen (natte) natuurgebieden en natuurwaarden in het gehele landelijke gebied verloren te gaan als gevolg van structureel te lage grondwaterstanden.

De huidige klimaatverandering (langer (extreem) droog en in kortere tijd (extreem) meer neerslag) versterken de problemen. Ook is de veiligheid in stedelijke gebieden vanwege het snelle afvoersysteem uit het landelijk gebied in het geding. Het is helder dat we met de huidige inrichting en beheer deze nieuwe opgaves niet gaan oplossen. En dat bij daadwerkelijke toerekening van alle kosten het huidige systeem zeer kostbaar is. Een trendbreuk is nodig. Een ander systeem moet worden opgebouwd, gezien vanuit alle waarden en functies waarmee nieuwe evenwichtige (water-) balans ontstaat. Water is immers leven en is naast landbouw van grote betekenis voor tal van andere maatschappelijke waarden zoals de drinkwatervoorziening, (natte) natuur, (recreatie-)beleving of landschap. De basis vormt het zoveel mogelijk vasthouden van het water door het gehele jaar heen en in plaats van consumeren zou het beheren en duurzaam behouden van voldoende en gezond water centraal moeten staan, boven alle functies in het buitengebied. Een herziening/transformatie van het watersysteem, zowel inrichting, beheer, toezicht en handhaving, is noodzakelijk. Het nog op te stellen provinciaal programma zou DE beleidsbasis moeten leggen voor die trendbreuk in denken en doen.

En dat kan alleen als alle betrokken partijen en belangen vanaf het begin (dus nu) betrokken worden in dit proces en er draagvlak ontstaat voor de inhoud van het provinciaal waterprogramma. Benut de kennis en kunde van terreinbeheerder, landbouw, waterschap, WML en federatie actief vanaf de start van dit proces. Zorg dat de essentie van deze transformatie in de POVI wordt verwerkt. Betrek de andere overheden, de politiek, er bij en zorg dat er bewustwording ontstaat voor de noodzaak van het fundamenteel ingrijpen in het watersysteem en maak duidelijk dat dit een kapitaalintensieve, langjarige transitie is. Neem de tijd voor dit proces, maar werk wel gestaag toe naar een gezamenlijk gedragen programma én uitvoeringsprogramma.

2. Meer concreet een aantal aanbevelingen/uitgangspunten

1. Water(overschot) vasthouden/conserveren door:
 - Peilbeheer (hoger stuwpeil; zie LIWA) in het gehele buitengebied jaarrond verhogen.
 - Robuuste buffergebieden aanwijzen (rondom natuurgebieden), waar via een hoger peil nog meer water wordt vastgehouden (natuurlijke hydrologische klimaatbuffers zoals Kempen-Broek of Maaspark Ooijen.Wansum). Als voorbeelden:
 - Versterkte en versnelde uitvoering van de realisatie van de Goudgroene Natuur. Voorbeeld van grond bij Griendtsveen, het Flinke Ven bij de Meinweg en tal van andere voorbeelden.
 - Aanvullend beschermingszones van voldoende breedte (2-4 km) aanleggen en daarbinnen het landgebruik afstemmen op maximale vernatting.
 - Beekdalen omvormen tot natuurlijke beekdalen (natuurlijke klimaatbuffers).
 - Bosaanleg op plateaus om water vast te houden en afstroming te vertragen.
 - In stedelijk gebied meer water vasthouden door infiltratie- en retentiegebieden aan te leggen (door aanleg Wadi's e.d.).
2. Herinrichting van het watersysteem door verondiepen (plus verbreden) van sloten, watergangen en beken.
3. Landgebruik (agrarisch) aanpassen door bijvoorbeeld:
 - Laag gelegen percelen, die de ontwateringsdiepte nadelig beïnvloeden, aankopen of bestemmen voor teelten die daarvoor geschikt zijn (of ophogen, of natschade vergoeden).

- o Veranderen van de inrichting van het landelijk gebied: 'droge teelten' op hogere gronden; 'natte teelten' op lage gronden. (Incl. telen van ander soort gewassen, beter aangepast aan het veranderende klimaat.)
 - o Of: meer natschade accepteren (en evt. vergoeden), anders komt het meer vasthouden van water onvoldoende van de grond.
 - o Aandacht voor toezicht op peilgestuurde drainages. Peil wordt veel te laag ingesteld en de controle/handhaving hierop is onvoldoende.
4. Wateronttrekking verminderen:
- o Vergunningen intrekken.
 - o Afbouwen van (haspel)beregening (en op plekken waar bewatering echt nodig is vervangen door efficiëntere methodes). Zoveel mogelijk afbouwen van agrarische en industriële grondwateronttrekkingen.
 - o Onttrekkingen voor drinkwater niet laten toenemen (door tegelijkertijd in te zetten op bewustwording en daardoor besparen bij de Limburgse inwoners en bedrijven).
5. Verbeteren van de bodemstructuur/samenstelling (o.a. verhoging organische stofgehalte).
6. Speciale aandacht vragen wij voor het in droge jaren grote negatieve effect van het beregenen uit grondwater en voor de noodzaak tot bufferzones van 2-4 km breedte. In het eerste WBdP-nieuwsbericht over de noodzaak tot klimaatadaptatie zijn hierover de conclusies van diverse rapporten op een rijtje gezet: <http://www.wbdp.nl/droogte-en-de-noodzaak-tot-klimaatadaptatie> .

Specifiek t.b.v. van de Peelgebieden zijn er twee recente nieuwsbrieven over de aanpak van de droogte. Zie <http://www.wbdp.nl/droogte-en-de-noodzaak-tot-klimaatadaptatie> plus <http://www.wbdp.nl/aanvulling-bij-droogte-en-de-noodzaak-tot-klimaatadaptatie>

Hoogachtend,
Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg,
A.G.M. Hermanussen

Directeur

Mede namens:
Stichting Het Limburgs Landschap
Vereniging Natuurmonumenten
Staatsbosbeheer
Stichting Werkgroep Behoud de Peel

